

แบบรายงานผลการพัฒนาความรู้ของข้าราชการ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๒
รอบการประเมินที่ ๒ /๒๕๖๙ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน – ๓๐ กันยายน ๒๕๖๙
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

ชื่อ-นามสกุล นายปฏิวัติ อยู่สุข ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
หน่วยงาน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
หัวข้อการพัฒนา หลักการจริยธรรม ธรรมาภิบาล และข้อกฎหมายในการประยุกต์ใช้ AI
วิธีการพัฒนา การฝึกอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
วันที่พัฒนา ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๙ สถานที่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ
หน่วยงานที่จัดอบรม สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล TDGA
วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญของจริยธรรมและการกำกับดูแล AI ผ่านกรณีศึกษาต่างๆ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคม ธุรกิจ และชีวิตประจำวัน
๒. เพื่อทำความเข้าใจหลักการและแนวทางจริยธรรม AI ระดับสากล รวมถึงแนวทางที่ใช้ในประเทศไทย เพื่อให้สามารถ นำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม
๓. เพื่อศึกษาแนวทางการกำกับดูแล AI ในองค์กร ตั้งแต่การวางโครงสร้างการบริหาร ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้อง ไปจนถึงการบริหารความเสี่ยงจากการใช้ AI
๔. เพื่อเรียนรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ AI ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พร้อมทำความเข้าใจช่องว่างและแนวทาง พัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการใช้ AI อย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ

สรุปสาระสำคัญ

หลักจริยธรรม AI คือ

หลักการในการออกแบบ พัฒนา และกำกับดูแล AI ให้มีพฤติกรรมหรือผลลัพธ์จากการทำงานสอดคล้อง ตามหลักการจริยธรรม หรือหลักการอันดีที่พึงปฏิบัติ ตามบริบทที่นำ AI ไปประยุกต์ใช้

หลักจริยธรรมสากล AI ของ OECD

OECD องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เป็นองค์การระหว่างประเทศ ที่ส่งเสริมด้านนโยบายและเสรีภาพทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่มที่พัฒนาแล้วในปี ๒๐๑๙ ได้ประกาศหลักการจริยธรรมพื้นฐานที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาด้าน AI ดังนี้

๑. การเติบโตอย่างครอบคลุม การพัฒนาที่ยั่งยืน และความเป็นอยู่ที่ดี
๒. เคารพหลักสิทธิมนุษยชน ค่านิยมประชาธิปไตย และความเป็นส่วนตัว
๓. ความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลที่เหมาะสมเกี่ยวกับระบบ AI
๔. ระบบ AI ต้องมีความมั่นคงและปลอดภัย บริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง
๕. องค์กรและบุคคลที่พัฒนาปรับใช้หรือดำเนินการระบบ AI ต้องรับผิดชอบต่อการทำงานของระบบนั้น

หลักจริยธรรม AI ของประเทศไทย หลักสำคัญที่ควรคำนึงถึง

๑. ความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน
๒. ความสอดคล้องกับกฎหมาย จริยธรรม และมาตรฐานสากล
๓. ความโปร่งใส ภาระความรับผิดชอบ ความมั่นคงปลอดภัย และความเป็นส่วนตัว
๔. ความเท่าเทียม หลากหลาย ครอบคลุม เป็นธรรม และความน่าเชื่อถือ

หลักการนำ AI ไปใช้อย่างรับผิดชอบ (Responsible AI Principles)

๑. เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Compliance with existing laws)
๒. มุ่งเน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-centric focus)
๓. มีเป้าหมายที่ชัดเจน (Clear purpose)
๔. เคารพต่อความปลอดภัย (Respect for safety)
๕. เคารพต่อความเป็นอิสระของมนุษย์ (Respect for human autonomy)
๖. ปกป้องความเป็นส่วนตัว (Privacy protection)
๗. เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Respect for human dignity)
๘. ความโปร่งใสของข้อมูล (Data transparency)
๙. สามารถตรวจสอบได้ (Auditability)
๑๐. ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Security)

ธรรมาภิบาลในการประยุกต์ใช้ AI (AI Governance)

การนำกรอบความคิด AI ไปใช้ อย่างปลอดภัยและมีจริยธรรมด้วยหลักการกำกับดูแลการ ปฏิบัติงาน ในทุกกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ AI โดยจัดให้มีมาตรการในการกำกับดูแลผ่านการกำหนด นโยบายขั้นตอนปฏิบัติ และเครื่องมือในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ

๑. บรรลุเป้าหมายที่กำหนด (Achieve Business Objectives)
๒. ความสอดคล้องตามหลักการจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics Principles)
๓. ความสอดคล้องตามกฎหมายและข้อกำหนด (Compliance)
๔. ควบคุมความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง องค์กร และสังคม (Risk Control)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาความรู้ด้านมาตรฐานธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

๑. ลดความเสี่ยงทางกฎหมาย ป้องกันการละเมิดกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (เช่น PDPA หรือ GDPR) และกฎหมาย AI ที่กำลังจะออกมาในอนาคต
๒. ป้องกันการละเมิดสิทธิ ลดโอกาสที่ AI จะตัดสินใจอย่างลำเอียง (Bias) หรือเลือกปฏิบัติซึ่งอาจนำไปสู่การฟ้องร้องทางแพ่งและอาญา
๓. ความรับผิดชอบต่อที่ชัดเจน (Accountability) เมื่อเกิดข้อผิดพลาด ระบบธรรมาภิบาล จะระบุได้ว่าใครคือผู้รับผิดชอบและมีขั้นตอนการแก้ไขอย่างไร

การนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้

สามารถนำ AI ไปใช้ต้องยึดหลักจริยธรรม เคารพสิทธิและความเป็นส่วนตัว ไม่ทำให้เกิดความเสียหาย หรืออคติ ธรรมาภิบาลช่วยให้การใช้งานโปร่งใส ตรวจสอบได้ และรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ปฏิบัติตามกฎหมายที่บังคับใช้อย่างเคร่งครัด ทั้งเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลและความปลอดภัย เพื่อให้ AI เป็นประโยชน์อย่างยั่งยืน

แนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกร

แนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่อง AI ให้เกษตรกรทำได้โดยเปลี่ยนเรื่องยากให้เป็นภาพปฏิบัติจริง ผ่านผู้นำชุมชนและภาษาท้องถิ่นที่เข้าใจง่าย

๑. แปลงเรื่องยากให้เป็นเรื่องใกล้ตัวใช้ภาษาชาวบ้าน หลีกเลี่ยงคำศัพท์เทคโนโลยีที่ซับซ้อน อธิบาย AI ว่าเป็น ผู้ช่วยอัจฉริยะ ในไร่นา

๒. เน้นประเด็นสำคัญ ๓ ด้านที่เกษตรกรต้องรู้

๒.๑ จริยธรรมการใช้ข้อมูล สอนให้รู้ว่าข้อมูลแปลงเกษตร พื้นที่ดิน หรือผลผลิต เป็นข้อมูลส่วนตัว ที่ไม่ควรให้แอปพลิเคชันหรือคนอื่นนำไปใช้หาประโยชน์โดยไม่ยินยอม

๒.๒ ธรรมชาติของข้อมูล สร้างความเข้าใจเรื่องความโปร่งใส ว่าระบบ AI หรือแอปพลิเคชันที่ใช้อยู่ เก็บข้อมูลอะไรไปบ้าง และใครเป็นเจ้าของข้อมูลนั้น

๒.๓ ข้อกฎหมาย (PDPA) อธิบายกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างง่าย เช่น การแชร์ภาพ แปลงเอกสารหรือข้อมูลเพื่อนบ้านลงกลุ่มไลน์อาจผิดกฎหมายหากเจ้าตัวไม่อนุญาต

๓. วิธีการถ่ายทอดในพื้นที่ เรียนรู้ผ่านของจริง เช่น พาไปดูแปลงเกษตรตัวอย่างที่ใช้โดรน หรือระบบ น้ำอัจฉริยะ พร้อมชี้ให้เห็นข้อดีและข้อควรระวัง

(ลงนาม).....

(ปวิวัติ อยู่สุข)

นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

(ลงนาม)

(นายอนรรักษ์ บัวคลีคลาย)

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สรุปผลการพัฒนาความรู้ เรื่อง AI GOVERNANCE & ETHICS

ผ่านระบบออนไลน์ TDGA - Learning

AI GOVERNANCE & ETHICS : หลักการจริยธรรม ธรรมาภิบาล และข้อกำหนดในการประยุกต์ใช้ AI

หลักจริยธรรม AI คือ

หลักการในการออกแบบ พัฒนา และกำกับดูแล AI ให้มีพฤติกรรมหรือผลลัพธ์จากการทำงาน สอดคล้องตามหลักการจริยธรรม หรือหลักการอันดีที่พึงปฏิบัติตามบริบทที่นำ AI ไปประยุกต์ใช้

หลักจริยธรรมสากล AI ของ OECD

OECD องค์การเพื่อความร่วมมือและการ พัฒนาทางเศรษฐกิจ เป็นองค์การระหว่างประเทศ ที่ส่งเสริมด้านนโยบายและ เสรีภาพทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่มที่พัฒนาแล้ว ในปี 2019 ได้ประกาศหลักการจริยธรรมพื้นฐานที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาด้าน AI ดังนี้

- 1) การเติบโตอย่างครอบคลุม การพัฒนาที่ยั่งยืนและความปลอดภัย
- 2) เคารพหลักสิทธิมนุษยชน คำนึงประชาธิปไตย และความเป็นส่วนตัว
- 3) ความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลที่เหมาะสมเกี่ยวกับระบบ AI
- 4) ระบบ AI ต้องมีความมั่นคงและปลอดภัย บริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง
- 5) องค์การและบุคคลที่พัฒนาปรับใช้หรือดำเนินการระบบ AI ต้องรับผิดชอบต่อการทำงานของระบบนั้น

หลักจริยธรรม AI ของประเทศไทย หลักสำคัญที่คำนึงถึง ดังนี้

1. ความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. ความสอดคล้องกับกฎหมาย จริยธรรมและมาตรฐานสากล
3. ความโปร่งใสและการระดมความคิดเห็น
4. ความมั่นคงปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว
5. ความเท่าเทียม หลากหลาย ครอบคลุม และเป็นธรรม
6. ความน่าเชื่อถือ

หลักการนำ AI ไปใช้อย่างรับผิดชอบ (Responsible AI Principles)

1. เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Compliance with existing laws)
2. มุ่งเน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-centric focus)
3. มีเป้าหมายที่ชัดเจน (Clear purpose)
4. เคารพต่อความปลอดภัย (Respect for safety)
5. เคารพต่อความเป็นอิสระของมนุษย์ (Respect for human autonomy)
6. ปกป้องความเป็นส่วนตัว (Privacy protection)
7. เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Respect for human dignity)
8. ความโปร่งใสของข้อมูล (Data transparency)
9. สามารถตรวจสอบได้ (Auditability)
10. ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Security)

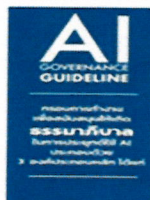
ธรรมาภิบาลในการประยุกต์ใช้ AI (AI Governance)

กรอบความคิดเพื่อนำ AI ไปใช้
อย่างปลอดภัยและมีจริยธรรมด้วย
หลักการกำกับดูแลการปฏิบัติงานใน
ทุกกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการ
ประยุกต์ใช้ AI โดยจัดให้มีมาตรการ
ในการกำกับดูแลผ่านการกำหนด
นโยบาย ขั้นตอนปฏิบัติ และเครื่องมือ
ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการ
ประยุกต์ใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ ได้แก่

1. บรรลุเป้าหมายที่กำหนด (Achieve Business Objectives)
2. ความสอดคล้องตามหลักการจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics Principles)
3. ความสอดคล้องตามกฎหมายและข้อกำหนด (Compliance)
4. ควบคุมความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร และสังคม (Risk Control)

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ลดความเสี่ยงทางกฎหมาย: ป้องกันการละเมิดกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (เช่น PDPA หรือ GDPR) และกฎหมาย AI ที่กำลังจะออกมาในอนาคต
2. ป้องกันการละเมิดสิทธิ : ลดโอกาสที่ AI จะตัดสินใจอย่างลำเอียง (Bias) หรือเลือกปฏิบัติ ซึ่งอาจนำไปสู่การฟ้องร้องทางแพ่งและอาญา
3. ความรับผิดชอบต่อที่ชัดเจน (Accountability) : เมื่อเกิดข้อผิดพลาด ระบบธรรมาภิบาลจะระบุได้ว่าใครคือผู้รับผิดชอบและมีขั้นตอนการแก้ไขอย่างไร

จัดทำโดย นายปฏิวัติ อยู่สุข
ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขานินชื่อนา
สิงหาคม 2569